

Warszawa, 12 stycznia 2023 roku

**Stanowisko Komitetu Obrony Sprawiedliwości KOS
w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz
niektórych innych ustaw (druk nr 2870)**

Rozpatrywany aktualnie przez Sejm poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (druk nr 2870) prezentowany jest przez wnioskodawców (choć faktycznie wnioskodawcą jest w istocie rząd, co publicznie przyznają nawet jego przedstawiciele) jako akt normatywny, którego przyjęcie ma rzekomo przekonać Komisję Europejską do wypłaty pierwszej transzy środków z Funduszu Odbudowy. W trakcie posiedzenia sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, Minister do Spraw Unii Europejskiej przekazał wprost informację, że założenia projektu zostały jakoby pozytywnie ocenione przez całą Komisję jako wypełniające tzw. „kamienie milowe” dotyczące sądownictwa, załączone do podpisanego przez rząd polskiego Krajowego Planu Odbudowy.

Komitet Obrony Sprawiedliwości KOS jednoznacznie stwierdza, że omawiana propozycja ustawodawcza utrzymuje stan niezgodności z prawem unijnym i Konstytucją RP oraz nie przyczynia się do realizacji tzw. „kamieni milowych”, a co za tym idzie wypłaty Polsce środków z Funduszu Odbudowy.

Przede wszystkim wniesiony projekt ustawy nie uchyla przepisów tzw. „ustawy kagańcowej” z lutego 2020 roku, które przewidują m.in., że działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego lub umocowanie konstytucyjnego organu RP są zakazane i stanowią delikt dyscyplinarny zagrożony karą usunięcia sędziego z zawodu. Oznacza to, że nadal ściganiu podlegać będzie stwierdzenie przez sąd naruszenia fundamentalnego dla obywateli prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie ustawy - za sprawą udziału w składach orzekających osób powołanych na wniosek upolitycznionej neo-KRS. Usunięcie z polskiego porządku prawnego ustawy kagańcowej jest warunkiem koniecznym wypełnienia kamieni milowych, co wielokrotnie podkreślała Przewodnicząca KE Ursula von der Leyen oraz co wynika wprost z postanowienia zabezpieczającego TSUE z 14 lipca 2021 r. (C-204/21 R), na podstawie którego ukształtowane zostały kamienie milowe. Poza tym zarówno prawo unijne, Europejska Konwencja Praw Człowieka jak i przepisy prawa polskiego bezwzględnie wymagają, by każdy sąd mógł z urzędu, bez żadnych ograniczeń i zagrożeń ściganiem dyscyplinarnym, zbadać zgodność składu orzekającego z prawem.

Co więcej, projekt ustawy utrzymuje fasadowy i czysto pozorny (w istocie niemożliwy do realnego zastosowania) „test bezstronności sędziego”, gdyż uniemożliwia, zgodnie z prawem unijnym, rzetelną ocenę okoliczności powołania danej osoby na stanowisko sędziego – w rezultacie nie zapewniając prawa do sprawiedliwego procesu. Sam fakt, że w świetle przedłożonego projektu w składach przeprowadzających testy bezstronności mogą uczestniczyć sędziowie powołani z udziałem neo-KRS, którzy mają oczywisty interes osobisty w utrzymaniu status quo, podważa efektywność i bezstronność procesu testowania.

Projekt nie uwzględnia ponadto standardu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, z którym zgodne musi być także prawo unijne, w tym „kamienie milowe”, z którego wynika (co potwierdzają liczne już orzeczenia ETPCz), że sam fakt udziału upolitycznionej neo-KRS w procesie powoływania sędziów prowadzi do naruszenia prawa do „sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy”. Jaskrawym przykładem tego naruszenia jest utrzymanie w mocy decyzji zlikwidowanej Izby Dyscyplinarnej (w tym tych o odsunięciu od

orzekania sędziów), która zdaniem unijnego Trybunału Sprawiedliwości, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz polskiego Sądu Najwyższego nie spełniała kryteriów „sądu”.

Wreszcie, wbrew brzmieniu jednego z „kamieni milowych”, sprawy dyscyplinarne sędziów zgodnie z projektem ustawy mają być przeniesione do Naczelnego Sądu Administracyjnego, a nie, jak wynika z zobowiązań zapisanych w kamieniach milowych, do innej izby Sądu Najwyższego, która spełnia kryteria art. 19 Traktatu o UE. Propozycja ta jest ponadto niezgodna z Konstytucją RP (art. 184), która nie przewiduje dla NSA kompetencji do rozpoznawania spraw dyscyplinarnych wszystkich sędziów. Co najistotniejsze, ze względu na okoliczność, że obecnie ok. 1/3 składu NSA stanowią tzw. neosedziowie, czyli osoby powołane na stanowiska w tym sądzie przez upolitycznioną neo-KRS, projekt pogłębia opisywane ryzyko naruszenia prawa do sprawiedliwego procesu. Dodatkowo, obciążenie NSA postępowaniami dyscyplinarnymi i testami niezależności sędziów sparaliżuje pracę tego sądu, co zapewne rządowi jest na rękę, gdyż bardzo utrudni rozpoznawanie skarg obywateli na decyzje organów administracji rządowej.

Znamienne jest, że w czasie, kiedy prezentowany jest kolejny projekt, który jest przedstawiany jako przejaw dobrej woli polskich władz jednocześnie kontynuowane są represje wobec sędziów, którzy stosują EKPCz i prawo unijne. Jaskrawym przykładem takiego działania jest odmowa wykonania zabezpieczenia ETPCz z 6 grudnia 2022 r. (skarga nr 39471/22, 39477/22, 44068/22) poprzez przywrócenie do pracy na poprzednim stanowisku trojga represjonowanych sędziów warszawskiego sądu apelacyjnego, w której uzasadnieniu stwierdzono, że „środek tymczasowy wydany przez ETPCz nie ma charakteru wiążącego”.

W ocenie Komitetu Obrony Sprawiedliwości KOS rozpatrywany obecnie w Sejmie projekt ustawy nie spełni zatem deklarowanego celu, jakim jest zatwierdzenie „kamieni milowych” dotyczących sądownictwa, a w rezultacie wypłata środków z Funduszu Odbudowy. Proponowane przez rządzących zmiany są czysto iluzoryczne, przez co w gruncie rzeczy pogłębiają i tak liczne już naruszenia przepisów Konstytucji RP, prawa Unii Europejskiej i Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Taka ustawa nie powinna w żadnym razie stać się obowiązującym prawem.

Partnerzy Komitetu Obrony Sprawiedliwości KOS:

Stowarzyszenie im. Prof. Zbigniewa Hołdy
Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”
Stowarzyszenie Sędziów „THEMIS”
Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex Super Omnia”
Inicjatywa Obywatelska „Wolne Sądy”
Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Instytut Prawa i Społeczeństwa INPRIS
Archiwum Osiatyńskiego
Stowarzyszenie Amnesty International
Forum Obywatelskiego Rozwoju FOR
Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sądów Administracyjnych
Forum Współpracy Sędziów
Stowarzyszenie Adwokackie Defensor Iuris